

Position paper ten behoeve van Ronde Tafel Hervormingsagenda dd 19 juni 2023

De totstandkoming van de HA heeft lang geduurd door inhoudelijke onenigheid en ruzie over geld. Maar vanaf nu moeten kinderen en ouders die hulp en zorg nodig hebben en werkenden in de jeugdzorg volgens de betrokken bewindslieden 'zo snel mogelijk' iets gaan merken over wat zij zien als 'fundamentele verbeteringen'. Hierover hebben wij sterke twijfels.

Laat ons heel helder zijn; het hervormen van de jeugdzorg is nodig. We vinden zelfs dat wij met onze allereerste brandbrief in 2017, onze tientallen brieven, lobby, petitie, manifesten, demonstraties, de 9x Malieveld en het niet aflatend op de kaart zetten van de problemen in de jeugdzorg als eerste partij belangrijke piketpalen hebben geslagen voor het feit dat er hervormingen werden uitgeroepen. We leverden in ons advies De Jeugdsprong en vanuit de SER ook nog serieuze, doordachte en gedragen oplossingen aan. Het zijn niet de onderwerpen die ons zorgen baren, maar de (al dan niet) uitwerking daarvan.

We zullen in deze paper ingaan op de volgende onderwerpen:

1. Financiële kaders als randvoorwaarde
2. Sociale omgeving als basis
3. Afbakenen jeugdzorg
4. Regionalisering
5. Positie medewerkers

1. Financiële kaders als randvoorwaarde

De partijen aan de HA erkennen dat de zorgen over bezuinigingen en financiële afspraken niet geheel zijn weggenomen. Zeer intensieve ambulante hulp, het verkleinen van leefgroepen en het realiseren van andere inhoudelijke ambities uit de Hervormingsagenda Jeugd zal immers geld kosten. Maar partijen aan de HA vinden dat deze geen belemmering mogen vormen voor inhoudelijk noodzakelijke verbeterstappen. De FNV vindt dit wonderlijk. Het is namelijk niet zo dat de financiën los staan van de inhoud. Het is een harde randvoorwaarde voor die inhoud. Partijen kunnen zichzelf niet los praten van de financiële overeenkomst tussen Rijk en gemeenten. Ze stellen de agenda immers gewoon op binnen deze gegeven kaders. FNV is overtuigd dat een besparing die uiteindelijk neerkomt op 25%, gezinnen en medewerkers zeer veel schade zal doen en de inhoudelijke ambitie uit de HA zal doen stagneren.

2. Sociale omgeving als basis

De HA bouwt op een sociaal Nederland. Als maatschappij en in wetten en regels, sociale vangnetten. In deze wens vinden wij elkaar. Maar wij vinden dat die civil society er niet (meer) is in de mate die nodig is voor het waarmaken van de verwachting. Voor de mensen met een zwakkere positie in onze maatschappij is de omgang tussen burgers onderling, de omgang met (social)media, de uitholling van politie, onderwijs, sociaal werk, armoedebestrijding, wonen en schurende wetten en regelgeving een stagnerende factor. De hervormingsagenda geeft hier geen antwoord op.

De hervormingsagenda ademt vooral controle en beheersing en terugduwen naar een maatschappij en vangnetten, wetten en regels die we willen, maar die er niet zijn. En een hervorming kan niet gebouwd worden op een onrealistische basis.

3. Afbakenen jeugdzorg

De FNV erkent dat de reikwijdte van de jeugdzorg(plicht) te onduidelijk is en om precieze afbakening vraagt. Dit hebben wij ook vermeld in De Jeugdsprong. Er moet duidelijk zijn wat van de professionals in de jeugdhulp verwacht mag worden en wat van anderen als ouders/opvoeders, het onderwijs, de volwassenen-GGZ, zorgverzekeraars en andere gemeentelijke frontlijnprofessionals.

De HA ziet hier een rol voor Rijk en gemeenten. De professionals komen hier niet in beeld. Terwijl zij de richtlijnen voor deze afbakeningen het best zelf kunnen ontwikkelen, samen met eerstelijns jeugdzorgprofessionals uit andere gemeenten en regio's. Het is belangrijk dat zij meer duidelijkheid verschaffen in de vorm van minimumnormen (de jeugdzorg die altijd geleverd wordt) en standaarden. Daarbovenop kunnen aanvullende afspraken gemaakt worden met gemeenten die meer willen. Ook vinden wij dat deze professionals in de vorm van Jeugd- en Gezinsteam's zeggenschap moeten hebben over de keuzes rond het aanbod van (hoog) specialistische hulp in de eigen regio. Op deze wijze sluit de (hoog)specialistische zorg zoveel mogelijk aan op de vraag van de eerstelijns jeugdzorgprofessionals en hun cliënten.

4. Regionalisering

De beleidsvrijheid van gemeenten heeft geleid tot een vergaande versnippering en rechtsongelijkheid voor cliënten en medewerkers. Wij vinden het noodzakelijk dat (hoog)specialistische jeugdhulp en jeugdbescherming moet bestaan uit landelijke basisvoorzieningen met landelijke kwalitatieve en financiële kaders. En daarom moet worden gefinancierd door het Rijk. Met inhoudelijke zeggenschap voor medewerkers en cliënten/ ervaringsdeskundigen. De belangrijkste reden daarvoor is dat wij vinden dat ieder kind in het hele land aanspraak moet kunnen maken op dezelfde basisvoorzieningen en dat de aansturing op kwaliteit voor organisaties en medewerkers gelijk dient te zijn. Verplichte regionale inkoop zal deze basis niet veroorzaken, en is op zichzelf ook geen veroorzaker van 'partnerschap'. De (oorzaken van de huidige) problemen tussen gemeentebelangen en organisatiebelangen worden hiermee niet opgelost. Mogelijk slechts zichtbaar gemaakt. En vervolgens leiden tot nieuwe problemen in dezelfde lagen. Daarmee is geen kind noch medewerker geholpen.

5. Positie medewerkers

Dat de beroepsverenigingen zijn betrokken en daarmee de vak inhoud en kwaliteitsvraagstukken zijn vertegenwoordigd is goed en waar. Maar de professionals (en alle ondersteunende medewerkers die in zijn geheel niet zijn vertegenwoordigd) hebben hun positie, zeggenschap, autonomie, arbeidsrechten en belangen door het ontbreken van de vakbond niet vertegenwoordigd gezien. Waar medewerkersbehoud en nieuwe medewerkers aantrekken een keiharde randvoorwaarde zijn voor de uitvoering van welk plan dan ook, zijn medewerkers in de hervormingen rechteloos en belangeloos gemaakt. Dat is met de huidige personele krapte, verzuim en verloop een kwalijke zaak.

Naast het ontbreken van arbeidsrechtelijke kaders voor noodzakelijke personele verschuivingen, wordt de jeugdhulp door de plannen verzaamd, doordat slechts de gezinnen met ernstige problematiek er nog gebruik van kunnen maken. Maar er is niet nagedacht hoe deze toename van zwaarte en toename van werklust wordt opgevangen.

De onzekerheid voor kleine specialisten en medewerkers die minder gangbare vormen van jeugdzorg aanbieden is ondertussen enorm en brengt schade toe aan de continuïteit van zorg. Zelfs (huis)artsen worden beperkt in hun medische vrijheid en geacht alleen nog te verwijzen naar gecontracteerde aanbieders.

En staat er in de hervormingsagenda dat gemeenten en aanbieders de behandelduur gaan bepalen en monitoren. Een maatregel die direct de professionele autonomie inperkt en het risico op administratie, klachten en agressie verhoogt. Deze en vele andere plannen tekenen dat er niet is nagedacht over de medewerker in dit geheel.

Conclusie

Een inhoudelijke droom hebben is mooi. Maar als je er vervolgens niet voor zorgt dat die droom ook werkelijkheid kan worden door de randvoorwaarden en kaders te regelen, draagvlak te organiseren en de juiste partijen en belangen te betrekken dan noemen wij dat wensdenken. En wie tekent voor wensdenken in een zo kwetsbare sector, is onderdeel van het probleem.

Met vriendelijke groet,

Maaïke van der Aar,
FNV Jeugdzorg.

NB; wegens de gevraagde lengte is deze position paper niet uitputtelijk. Zo komen wij hier niet toe aan een passende reactie op onder andere administratie, de arbeidsmarkt, het van bovenaf opleggen van de beperking van de behandelduur en 18+/18-. Allemaal zaken die evenredig van belang zijn en waarvan wij in deze agenda schade zien ontstaan aan medewerkers en gezinnen. Wij zullen deze zo goed als mogelijk in onze mondelinge inbreng verwerken en zijn vanzelfsprekend bereid om hier, ook afzonderlijk, met de leden van de vaste Tweede Kamercommissie over in gesprek te gaan.